

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان‌نامه جهت اخذ مدرک کارشناسی ارشد

رشته روانشناسی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی

عنوان:

بررسی مشکلات تحصیلی و رفتاری دانش آموزان دیرآموز دبستانی شهر جویبار در سال

تحصیلی ۸۸-۸۹

استاد راهنما: سرکار خانم مریم سیف نراقی

استاد مشاور: جناب آقای دکتر پرویز شریفی درآمدی

استاد داور: جناب آقای دکتر حمید علیزاده

دانشجو: زهرا منظوری جویباری

۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاس و قدردانی:

خدا را پاس می‌گویم که از دیای علم و حکمتش، قطره‌ای را بر کویرتنه وجودم بخشید تا در برهه‌ای
از زندگی ام رویش سبز علم و دانش را به شیرینی تجربه کنم.

باساس و قدردانی از:

سرکار خانم دکتر مریم سیف‌زائی که در تمام مراحل این تحقیق مرا از راه‌نمایی‌های بی‌دریغ خود بهره‌مند
ساختند و همواره یار و همراه من بودند.

جناب آقای دکتر پرویز شریفی درآمدی که از نظرات سازنده ایشان در این تحقیق سود بردم.

جناب آقای دکتر حمید علیراده که داوری این پایان‌نامه را بر عهده گرفتند.

تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم که با عشق به من بزرگترین درس زندگی، انسانیت و آزادی را آموختند و همانند دوران
کودکی ام در سختی ها کام به کام با من هم قدم شدند.

به سرکار خانم دکتر مریم سیف نراقی به پاس تلاش های ارزنده ای که در طول سالیان دراز و بدون
هیچ چشم داشتی در راه علم و سازندگی این مرز و بوم داشتند.

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی مشکلات تحصیلی و رفتاری دانش آموزان دیرآموز دبستانی شهر جویبار انجام شده است. این پژوهش از نوع کاربردی و شیوه انجام آن توصیفی است. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانش آموزان دیرآموز دختر و پسر که در مقطع دبستان شهر جویبار و در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ مشغول به تحصیل هستند و تعداد آن ها ۷۹ نفر می باشد. حجم نمونه این پژوهش نیز ۷۹ نفر است به شیوه نمونه گیری در دسترس انتخاب شده است. ابزار مورد استفاده در پژوهش عبارتند از پرسشنامه مشکلات رفتاری آخنباخ فرم گزارش معلم (TRF) و پرسشنامه محقق ساخته مشکلات تحصیلی که توسط معلمان دانش آموزان دیرآموز تکمیل شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های آمار توصیفی استفاده شده است. نتایج به دست آمده نشان داده که در حوزه ی مشکلات تحصیلی، کند عمل کردن در یادگیری و درک مفاهیم (۹۲٪) و انشا نویسی (۸۱ درصد) بیشترین فراوانی و مشکلات وارونه خوانی - وارونه نویسی (۳۰ درصد) کم ترین فراوانی را داشت. در مورد مشکلات رفتاری نیز مشکلات نقص توجه (۳۸٪) و مشکلات عاطفی (۲۴٪) بیشترین فراوانی و رفتار مقابله ای (۴/۴ درصد) کم ترین فراوانی را داشتند . براساس نتایج پژوهش، پیشنهاد می شود که در حوزه مشکلات تحصیلی، با توجه به اینکه ۹۰٪ دانش آموزان دیرآموز کندتر از سطح کلاس و همسالان خود عمل می کنند، اداره آموزش و پرورش کلاس هایی را به عنوان کلاس مرجع برای این دانش آموزان در مدارس در نظر بگیرد و در مورد مشکلات رفتاری نیز از یک روانشناس در مدارس بهره ببرد.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول : طرح تحقیق	۱
مقدمه ..	۲
(۱) بیان مسئله	۷
(۲) اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق	۸
(۳) اهداف پژوهش	۹
(۴) سوالات پژوهش	۹
(۵) نوع و روش تحقیق	۱۰
(۶) جامعه آماری	۱۰
(۷) نمونه و روش نمونه گیری	۱۰
(۸) روش جمع آوری داده ها و ابزارهای آن	۱۰
(۹) روش تجزیه و تحلیل آماری	۱۰
(۱۰) محدودیت های دوگانه پژوهش	۱۱
(۱۱) تعریف متغیرها و اصطلاحات	۱۲
فصل دوم : ادبیات موضوع پژوهش	۱۳
مقدمه :	۱۴
(۱) دانش آموزان دیر آموز	۱۵
(۱-۱) تعریف دانش آموز دیرآموز	۱۶
(۲-۱) ویژگی های دانش آموز دیر آموز	۱۷

۲۲ شیوع دیرآموزی	(۳-۱)
۲۲ محدودیت ها و مشکلات دانش آموزان دیر آموز	(۴-۱)
۲۶ یکپارچه سازی	(۵-۱)
۲۷ مشکلات رفتاری	(۲)
۳۰ طبقه بندی مشکلات رفتاری	(۱-۱)
۳۲ مشکلات رفتاری برون نمود	(۱-۱-۲)
۳۲ نقص توجه بیش فعالی	(۱-۱-۱-۲)
۳۳ سلوک	(۲-۱-۱-۲)
۳۳ پرخاشگری	(۳-۱-۱-۲)
۳۴ مشکلات رفتاری درون نمود	(۲-۱-۲)
۳۵ اضطراب	(۱-۲-۱-۲)
۳۷ افسردگی	(۲-۲-۱-۲)
۳۷ گوشه گیری	(۳-۲-۱-۲)
۳۸ اختلال جسمانی	(۴-۲-۱-۲)
۳۸ سبب شناسی مشکلات رفتاری	(۲-۲)
۴۰ عوامل بیولوژیک و فیزیولوژیکی	(۲-۲-۲)
۴۰ عوامل خانوادگی و تربیتی	(۲-۲-۲)
۴۲ عوامل محیطی	(۳-۲-۲)
۴۴ عوامل فرهنگی	(۴-۲-۲)
۴۴ شیوع مشکلات رفتاری	(۳-۲)
۴۶ پیشینه تحقیق	(۳)

۳-۱) پژوهش های انجام شده در ایران ۴۶

۳-۲) پژوهش های انجام شده در جهان ۴۷

فصل سوم : روش انجام پژوهش..... ۴۹

مقدمه ۵۰

۱-) روش تحقیق ۵۰

۲-) جامعه آماری ۵۰

۳-) نمونه آماری و نحوه گزینش آن ۵۱

۴-) روش جمع آوری داده ها و ابزار آن ۵۱

۴-۱) فهرست رفتاری کودکان آخنباخ..... ۵۱

۴-۲) پرسشنامه مشکلات تحصیلی ۵۲

۴-۲-۱) روایی پرسشنامه مشکلات تحصیلی ۵۳

۴-۲-۱) پایایی پرسشنامه تحصیلی ۵۳

۵-) روش گردآوری داده ها ۵۴

۶-) روش تجزیه و تحلیل داده ها ۵۴

فصل چهارم یافته ها و تجزیه و تحلیل آن ها..... ۵۵

مقدمه ۵۶

۱) یافته های توصیفی متغیرهای جمعیت شناختی تحقیق ۵۶

۲) بررسی سوالات پژوهش ۶۳

فصل پنجم بحث و نتیجه گیری و پیشنهادها.....	۷۰
مقدمه	۷۱
بحث و نتیجه گیری.....	۷۱
پیشنهادها.....	۷۸
منابع.....	۸۰
منابع فارسی.....	۸۱
منابع لاتین.....	۸۴
پیوست ها.....	۸۸
پیوست ۱ پرسشنامه آخنباخ.....	۸۹
پیوست ۲ پرسشنامه مشکلات تحصیلی.....	۹۴

فهرست جداول

شماره جدول	صفحه
(۴-۱)	توزیع فراوانی جنسیت ۵۵
(۴-۲)	توزیع فراوانی تعداد خواهر و برادرها ۵۶
(۴-۳)	توزیع فراوانی وضعیت تحصیلی مادران ۵۷
(۴-۴)	توزیع فراوانی شغل مادران ۵۸
(۴-۵)	توزیع فراوانی وضعیت تحصیلی پدران ۵۹
(۴-۶)	توزیع فراوانی وضعیت شغلی پدران ۶۰
(۴-۷)	توزیع فراوانی وضعیت اقتصادی ۶۱
(۴-۸)	میانگین و انحراف استاندارد ضرایب هوشی ۶۲
(۴-۹)	نتایج تجزیه و تحلیل آماری سوال اول ۶۲
(۴-۱۰)	نتایج تجزیه و تحلیل آماری سوال دوم ۶۳
(۴-۱۱)	نتایج تجزیه و تحلیل آماری سوال سوم و چهارم ۶۴
(۴-۱۲)	نتایج تجزیه و تحلیل آماری سوال پنجم ۶۴
(۴-۱۳)	توزیع فراوانی مشکلات عاطفی ۶۵
(۴-۱۴)	توزیع فراوانی مشکلات اضطرابی ۶۶
(۴-۱۵)	توزیع فراوانی مشکلات نقص توجه بیش فعالی ۶۶
(۴-۱۶)	توزیع فراوانی مشکلات رفتار مقابله ای ۶۷
(۴-۱۷)	توزیع فراوانی مشکلات شکایات جسمانی ۶۷
(۴-۱۸)	توزیع فراوانی مشکلات سلوک ۶۷

عملکرد تحصیلی دانش آموزان دیرآموز ۶۸ (۴-۱۹)

کارکرد انطباقی دانش آموزان دیرآموز ۶۸ (۴-۲۰)

فهرست نمودارها

شماره نمودارها	عنوان	صفحه
(۴-۱)	توزیع فراوانی جنسیت	۵۵
(۴-۲)	توزیع فراوانی تعداد خواهر برادرها	۵۶
(۴-۳)	توزیع فراوانی تحصیلات مادران	۵۷
(۴-۴)	توزیع فراوانی تحصیلات مادران	۵۸
(۴-۵)	توزیع فراوانی تحصیلات پدران	۵۹
(۴-۶)	توزیع فراوانی شغل پدران	۶۰
(۴-۷)	توزیع فراوانی وضعیت اقتصادی	۶۱

فصل اول

طرح تحقیق

مقدمه

نظام آموزش و پرورش هر جامعه ای، با توجه به آرمان های آن اهداف خاصی را دنبال می کند و دستیابی به این اهداف مستلزم آن است که نظام آموزشی فرصت های یکسان و برابری را برای همگان فراهم سازد. علمای تعلیم و تربیت یکی از وظایف عمده دستگاه آموزش و پرورش را تشخیص تفاوت های فردی دانش آموزان می دانند. دستگاه آموزش و پرورش به رغم تفاوت های فردی دانش آموزان، تعلیم و تربیت یکسانی برای آن ها فراهم می آورد، حال آنکه اختلاف نسبتا بارزی در توانایی ها، علاقه ها و هدف های دانش آموزان وجود دارد (قاضی، ۱۳۷۷، ص ۶۸).

یادگیری یک امر ذاتی است که همواره در بشر وجود داشته و به ناتوانی های فردی توجهی ندارد و تا حد زیادی به محرک های محیطی وابسته است. این فرایند ذاتی در مدارس رسمی با قراردادن تکالیف و وظایفی ادامه پیدا می کند اما سرعت و طیف یادگیری بین هر یک از کودکان با دیگری متفاوت است (مالیک^۱، ۲۰۰۹). با توجه به طیف وسیعی از توانایی هایی که در کلاس ها وجود دارند گروهی از دانش آموزان هستند که دارای محدودیت های تحصیلی بوده و به تعبیری دیرآموز^۲ می باشند. حضور این دانش آموزان می تواند بر اساس نتایج آزمون های ورودی باشد. بدین گونه این ها دانش آموزانی هستند که از طریق طرح سنجش نوآموزان بدو ورود به دبستان، مراکز آزمون هوش تخصصی و آموزش و پرورش استثنایی شهرستان ها، به عنوان دانش آموزان دیرآموز (مرزی) معرفی می گردند. (تات و هوسپیان، ۱۳۷۹، ص ۴۱).

برآورد می شود که ۱۵-۵ درصد از کودکانی که به مدرسه می روند، از عقب افتادگی در مدرسه رنج می برند. یکی از دلایل برای عقب افتادگی در مدرسه، داشتن هوش پایین تر از متوسط است. تحقیقات نشان می دهد که ۹-۸ درصد از کودکانی که در مدارس ابتدایی مشغول به تحصیل هستند، در آزمون های هوشی استاندارد، بهره هوشی پائین تر از متوسط دارند. کودکان با سطح هوشی پائین تر از متوسط یا هوش بهر مرزی می توانند گروه بزرگی را به نام دیرآموزان تشکیل دهند. این گروه در جریان آموزش مورد توجه کافی قرار نمی گیرند. آن ها معمولا به طور مکرر در امتحانات شکست می خورند و در نهایت از مدرسه ترک تحصیل می کنند (کمار، گیتا و پالات^۲، ۲۰۰۶).

دانش آموزان دیرآموز نمی توانند از همان توانایی هایی که همسالان آن ها - در شرایط یکسان دارند - بهره مند باشند. چنین محدودیتی مشخصا اثر خود را بر روی مهارت های تحصیلی و متعاقبا پیشرفت تحصیلی این دانش آموزان می

¹. Malic

². Kumar, Geeta & Palat

گذارد. در نتیجه تنها نمود بارز این دانش آموزان که ما را به احتمال وجود محدودیت هایی در عملکرد آن ها هدایت می کند، همان مشکلات تحصیلی آن ها است. تا کنون علت خاصی برای محدودیت های عملکرد تحصیلی این افراد ذکر نشده است اما مجموعه ای از عوامل، مثل - عوامل محیطی - محدودیت های محیطی و آموزشی - را برای بروز این محدودیت ها می توان در نظر گرفت. (تات و هوسپیان، ۱۳۷۹، ص ۳۴).

دانش آموزان دیرآموز همچنین مشکلات تحصیلی را با شدت بیشتری نسبت به دانش آموزان با اختلال یادگیری دارا هستند. (سلیمان پور مقدم، ۱۳۸۸، ص ۱۵). این دانش آموزان دارای ویژگی های خاصی هستند که آن ها را از سایر کودکان استثنایی متمایز می نماید. آن ها نه تنها در توانایی های هوشی بلکه در تعاملات اجتماعی نیز با مشکل مواجه اند. این گونه کودکان در رفتارهای شناختی (ادراک، حافظه، توجه) متناسب با سن خود عمل نمی کنند و نیز در یادگیری مفاهیم پیچیده نسبت به کودکان هم سن خود مشکل دارند. و کوتاهی مدت توجه و دقت آن ها، از خصوصیات بارز این گونه دانش آموزان است. (مفیدی ۱۳۷۱ ص ۱۵).

اگرچه این گروه از دانش آموزان از نظر تحصیلی ضعیف هستند اما معمولاً از نظر جسمی، حسی، حرکتی و عاطفی با دیگر همکلاسی هایشان در مدارس عادی تفاوت چندانی ندارند. با توجه به ویژگی های دانش آموزان دیرآموز، عموماً متخصصان تعلیم و تربیت بر این عقیده اند که این قبیل از دانش آموزان بهتر است در مدارس عادی و همراه با سایر همسالان خود تحصیل نمایند و بدیهی است که در مدرسه نیاز به مشاوره و راهنمایی و خدمات فوق العاده دارند (افروز، ۱۳۸۳، ص ۴۷).

این گروه به دلیل عدم آشنایی برخی معلمان و والدینشان با ویژگی ها، نیازها و مشکلاتشان همواره مورد سرزنش هستند. بیشتر این دانش آموزان شکست در امتحانات مدرسه، از دست دادن عزت نفس، ماندن (متوقف شدن) در یک پایه، تغییر دادن مدرسه و مشکلات رفتاری را تجربه می کنند. دیرآموزان همچنین با پریشانی های عاطفی شدید نیز مواجه اند و نوجوانان دیرآموز در معرض اختلالات خلق و خو قرار دارند (کاراند و کانچان و کالکارنی^۳، ۲۰۰۶).

معمولاً معلمان بدون توجه به محدود بودن توانایی های ذهنی این گروه از دانش آموزان آن ها را تحقیر و سرزنش و القاب ناخوشایند را نثار آن ها کرده، یا دیگران را به رخ آن ها می کشند. این برچسب ها، شکست و دلزدگی بیشتر این دانش آموزان را نسبت به تحصیل فراهم می سازد. اصولاً یاس و ناامیدی ناشی از شکست در مدرسه، اعتماد و اطمینان به خود را کاهش می

³ . Karand, Kanchan & Kulkarni

دهد. معلم آگاه و دانا باید در برخورد با چنین دانش آموزانی محدودیت های ذهنی آن ها را در نظر بگیرد (سیف نراقی و نادری، ۱۳۸۸ص ۶۸).

پر واضح است که هوش یکی از متغیرهای مهم پیش بینی کننده وضعیت تحصیلات آموزشگاهی دانش آموزان است. دیرآموزان در کلاس ها خیلی کند عمل می کنند و بنابراین روش های آموزشی، حجم مواد آموزشی و سرعت تدریس این مواد برای توانایی های یادگیری آنان مناسب نمی باشد (کاراندوکانچان و کالکرنی^۴، ۲۰۰۴). دیرآموزان ممکن است نیازهای آموزشی ویژه ای داشته باشند اما آن ها نمی توانند به سادگی با نظام آموزش عادی و ویژه ای که برای آنها در نظر می گیرند، تطبیق پیدا کنند (مک میلان^۵، ۱۹۹۸).

شکوهی و همکارانش (۱۳۸۷) در مقاله ی خود به نقل از فیسمن و وولف^۶ می گویند: تولد یک کودک با ناتوانی ویژه ، به خصوص ناتوانی ذهنی بر تعامل والدین با یکدیگر، فرزندان و خود آن کودک تأثیر می گذارد. تولد کودک با کم توانی ذهنی همچنین خانواده و نظام های بیرون از خانواده را تحت تأثیر قرار داده، موجب فشار بیشتری در درون نظام خانواده شده و سازگاری درون نظام خانواده را به خطر می اندازد، در نتیجه احتمال نارسایی در کارکرد خانواده افزایش یافته و موجب تنش در خرده نظام های خانواده می شود. این تأثیرات منفی، کودک کم توان ذهنی را نیز شامل خواهد شد (شکوهی و همکاران، ۱۳۸۷، ص ۳۶۰).

شاو^۷ خاطر نشان می سازد: کودکان دیرآموز وقتی با بحران های شخصی روبرو می شوند، سازوکارهای نا کارآمد را برای مقابله با مشکلات در پیش می گیرند. همچنین دیرآموزان به واسطه نقص ها و نارسایی هایی که در مهارت ها دارند، بیشتر در خطر مواجهه با مشکلات روانی می باشند (شاو، ترجمه امیری مجد، ۱۳۸۱).

دشوار بودن پذیرش کودک دیرآموز با توانایی ها و ناتوانایی های خاص خود از سوی مادر و کوشش در راستای طبیعی جلوه دادن او به اجتماع از سوی دیگر و به دنبال آن استرس های بی شمار ترس از معلولیت کودک، مشکلات زیادی را در ارتباطات اجتماعی خانواده و رفتار با کودک ایجاد می نماید. بولبی (۱۹۷۱، نقل از اشکوری (۱۳۵۵) براین باور است که یکی از عوامل خانوادگی موثر در اختلالات رفتاری عدم تعامل صحیح کودک با والدین است. اختلالات رفتاری که از اختلالات شایع کودکان دچار

⁴ . Karand, Kanchan & Kulkarni

⁵ Milan

⁶ . Fisman & Wolf

⁷ . Shaw

ناتوانی هوشی می باشد، در صورت بروز رشد روابط بین فردی را مختل می کند و رشد روانی، هوشی و عاطفی او را متوقف می نماید و با افت تحصیلی همراه است. (بهنیا، ۱۳۸۱، ص ۵).

تات و هوسپیان بر این عقیده اند که مشکلاتی که در رفتار این دانش آموزان به خصوص در محیط مدرسه مشاهده می شود مشکلاتی هستند ثانویه، که در واقع واکنش های عاطفی - رفتاری نسبت به عدم وجود برخورد ها، نگرش ها یا خدمات مناسب برای به تحقق رساندن نیازهای اولیه روانی و آمال ها و آرزوهای به حق آن ها است (تات و هوسپیان، ۱۳۷۹، ص ۶۰) در مورد مشکلات رفتاری دانش آموزان دیرآموز برخی از متخصصان تاثیرات دنیای واقعی کم هوشی همانند مهارت های ضعیف مقابله با مشکلات، مهارت های اجتماعی ضعیف، تجربه های مکرر شکست و عوامل مخاطره آمیزی که با فقر رابطه دارند را نادیده می گیرند، در عوض همه مشکلات رفتاری و عاطفی را به آسیب شناسی روانی نسبت می دهند. (شاو، ترجمه امیری مجد ۱۳۸۱، ص ۱۱).

دیرآموزان نه در گروه کودکان با هوشبهر عادی و نه در گروه کودکان عقب مانده ذهنی قرار می گیرند بلکه در فاصله این دو قرار داشته و به همین دلیل به آن ها کودکان با هوش مرزی اطلاق می شود متأسفانه این گروه در نظام آموزشی نیز مورد بی مهری قرار گرفته اند که امید است اقدامات خاص آموزشی و تربیتی برای آن ها صورت پذیرد. (سلیمان پور مقدم، ۱۳۸۱، ص ۲۷).

بیان مساله

متغیرهای مورد بررسی در این پژوهش دانش آموزان دیرآموز و مشکلات تحصیلی و رفتاری آنان می باشد که محقق سعی دارد به بررسی شیوع این مشکلات و توصیف آن ها در دانش آموزان دیرآموز بپردازد. دیرآموز (کندیادگیر)، یک اصطلاح قدیمی است و منظور از آن یادگیرنده ای است که مطالب را آهسته تر از همسالان طبیعی خود و کندتر از آنچه متناسب سن او است، یاد می گیرد. (فرمیپنی فراهانی، ۱۳۷۸، ص ۵۲۲). همانطور که از مطالب بیان شده در مقدمه بر می آید، مشکلات تحصیلی و رفتاری عمده ترین مشکلاتی هستند که دانش آموزان دیرآموز با آن ها روبرو هستند. مشکلات تحصیلی یکی از مهم ترین راه هایی هستند که ما را به درک و شناسایی دیرآموز بودن فرد هدایت می کنند و مشکلات رفتاری نیز می تواند به تبع مشکلات تحصیلی در دانش آموزان دیرآموز بوجود آمده و یا تشدید شوند. با توجه به اینکه هریک از این دو مشکل می تواند بر روی یکدیگر تاثیر متقابل و منفی داشته و نیز به پیامدهای منفی دیگری مانند عزت نفس پایین، خود پنداره ی منفی و دیگر مشکلات در این دانش آموزان شود، این پژوهش سعی دارد تا به بررسی مشکلات رفتاری و تحصیلی دانش آموزان دیرآموز بپردازد.

اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق

تعداد دانش آموزانی که در مقاطع تحصیلی مختلف با عدم موفقیت مواجه می شوند، در تمام نظام های آموزشی رقم قابل ملاحظه ای را به خود اختصاص داده است. کما اینکه آمار مربوط به مردودی های کشورمان در یک سال تحصیلی خود تاییدی بر این واقعیت است (تات و هوسپیان، ۱۳۷۹ ص ۱۱). اگرچه دانش آموزان دیرآموز که دارای بهره هوشی ۸۵ - ۷۰ می باشند، بیشتر از ۷ درصد از دانش آموزانی را که به مدرسه می روند تشکیل می دهند، اما مطالعات کمی برای شناسایی نیازهای آن ها انجام شده است (کاراند^۱ و کانچان^۲ و کالکاری^۳ ۲۰۰۷).

یکی از دلایلی که محقق را بر آن داشت تا موضوع تحقیق را به دانش آموزان دیرآموز اختصاص دهد این است که ((آن ها گروه بزرگی از افراد یک جامعه را تشکیل می دهند. با توجه به منحنی طبیعی فرضی، این افراد ۱۳/۶ درصد کل جمعیت را تشکیل می دهند.)) (سیف نراقی و نادری، ۱۳۸۸ ص ۶۸). همچنین مطالعات نشان داده است که کودکان دیرآموز ۱۰ درصد کودکان سنین دبستانی را تشکیل می دهند (میلانی فر، ۱۳۸۴، ص ۴۹). بنابراین دانش آموزان دیرآموز بزرگترین گروه از دانش آموزانی هستند که به کمک های آموزشی ویژه نیاز دارند و تحقیقات و تجربیات آموزشی به دنبال راه جدیدی برای طبقه بندی نیازهای آموزشی دیرآموزان هستند (برنان^۸، ۱۹۷۴).

باتوجه به مطالب مطرح شده می توان گفت که دو نکته اساسی اهمیت و ضرورت این تحقیق را توجیه می کند، ابتدا مطالعات کمی که در مورد دانش آموزان دیرآموز بخصوص در ایران صورت گرفته و هنوز این گروه از دانش آموزان به عنوان یک گروه از دانش آموزان با نیازهای ویژه به طور مجزا مورد بررسی قرار نگرفته اند، بلکه بیشتر تحقیقات و کتاب ها در کشور ما به بررسی این کودکان در کنار کودکان عقب مانده ذهنی و آن هم خیلی کم پرداخته است. دوم با توجه به اینکه دانش آموزان دیرآموز علی رغم نقص یا نارسایی نه چندان زیاد، ممکن است از مدرسه بیرون رانده شده یا از آن فرار کنند و یا سرانجام با ترک مدرسه یا اخراج روبرو شوند. بنابر این بسیار مهم است که این مشکلات مورد بررسی و توجه قرار گیرند.

⁸.Bernnan

اهداف پژوهش

- بررسی مشکلات رفتاری و تحصیلی دانش آموزان دیرآموز دبستانی

- ارائه پیشنهادهایی بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق به دست اندرکاران آموزش و پرورش، معلمان و والدین دانش آموزان

دیرآموز

سوالات پژوهش

- ۱- عمده ترین مشکلات تحصیلی دانش آموزان دیرآموز کدامند؟
- ۲- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز در مفاهیم شناختی انتقال و توجه و تمرکز با مشکل مواجه اند؟
- ۳- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز از منابع حمایتی کافی برخوردارند؟
- ۴- دانش آموزان دیرآموز از کدامیک از منابع حمایتی، بیشتر سود می برند؟
- ۵- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز مشکل ارتباطی دارند و عمده ترین مشکلات ارتباطی آنان کدامند؟
- ۶- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز دارای مشکلات عاطفی می باشند؟
- ۷- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز دارای مشکلات اضطرابی می باشند؟
- ۸- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز دارای مشکلات نقص توجه/بیش فعالی، نقص توجه، بیش فعالی/تکانشگری هستند؟
- ۹- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز دارای مشکلات رفتار مقابله ای می باشند؟
- ۱۰- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز دارای مشکلات شکایات جسمانی می باشند؟
- ۱۱- چند درصد از دانش آموزان دیرآموز دارای اختلال سلوک می باشند؟

نوع و روش تحقیق

با توجه به ماهیت موضوع تحقیق، نوع تحقیق کاربردی و روش انجام آن توصیفی می باشد.

جامعه آماری

کلیه دانش آموزان دیر آموز که در سال تحصیلی ۸۸ - ۸۹، در دبستان های شهرستان جویبار مشغول به تحصیل می باشند.

نمونه و روش نمونه گیری پژوهش

در این پژوهش با توجه به کم بودن حجم جامعه آماری، حجم نمونه برابر با جامعه ی آماری انتخاب شده است. روش نمونه گیری از نوع نمونه ی در دسترس بوده و ۷۹ نفر از دانش آموزان دیرآموز دبستانی شهرستان جویبار که در سال تحصیلی ۸۸-۸۹ و در مقطع دبستان مشغول به تحصیل بودند انتخاب شدند.

روش جمع آوری داده ها و ابزارهای آن

برای جمع آوری داده ها از ابزارهای زیر استفاده شده است:

۱- **آزمون های هوش**: از آزمون های هوشی ریون و اسلوسن برای تشخیص دانش آموزان دیر آموز استفاده شد.

۲- **پرسشنامه محقق ساخته**: از پرسشنامه محقق ساخته برای بررسی مشکلات تحصیلی دانش آموزان دیرآموز استفاده شد.

۳- **فهرست رفتاری کودکان (آخنباخ)**: این ابزار برای سنجش صلاحیت، کنش وری سازشی ومشکلات عاطفی - رفتاری کودکان معرفی شده است و شامل دو بخش است: بخش اول مربوط به صلاحیت کودک در زمینه های مختلف نظیر فعالیت ها، روابط اجتماعی ومدرسه است وبخش دوم مربوط به مشکلات عاطفی - رفتاری است.(آخنباخ ورسکولا، ۲۰۰۲).

بعد از مراجعه به مدرسه از معلم هر کلاس خواسته می شد تا دانش آموزانی که از سطح کلاس عقب تر بوده، نمی توانند همگام با کلاس حرکت کرده و ضعیف هستند را معرفی نمایند. سپس آزمون های هوشی بر روی این دانش آموزان اجرا شده و دانش آموزانی که ملاک های تشخیصی و ویژگی های دانش آموزان دیرآموز را دارا بوده و همچنین دارای بهره هوشی

۸۵-۷۰ بودند دیرآموز تشخیص داده شدند. در مرحله ی آخر دو پرسشنامه مشکلات رفتاری آخنباخ . پرسشنامه محقق ساخته مشکلات تحصیلی در اختیار معلمان این دانش آموزان قرار گرفت و بعد از جمع آوری پرسشنامه ها، داده ها مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

روش تجزیه و تحلیل آماری

در این پژوهش از روش آمار توصیفی برای بدست آوردن فراوانی ، میانگین ، انحراف استاندارد و ترسیم جداول و نمودارها استفاده می شود .

محدودیت ها

محدودیت های در اختیار محقق

- ۱- این پژوهش در شهرستان جویبار انجام شده است.
- ۲- این پژوهش در سال تحصیلی ۸۹ - ۸۸ انجام شده است.
- ۳- این پژوهش در مورد دانش آموزان دیر آموز دوره ی دبستان انجام شده است.
- ۴- این پژوهش به بررسی مشکلات تحصیلی و رفتاری دانش آموزان دیرآموز پرداخته است.

محدودیت های خارج از اختیار محقق

- ۱- وجود نداشتن یک پرسشنامه ی استاندارد شده برای بررسی مشکلات تحصیلی دانش آموزان دیرآموز
- ۲- وجود منابع اطلاعاتی و تحقیقاتی اندک در مورد دانش آموزان دیرآموز و مشکلات آنان
- ۳- همکاری نکردن برخی از معلمان با محقق